

Predmet C-285/23 [Linte] ⁱ

**Sažetak zahtjeva za prethodnu odluku sastavljen na temelju članka 98.
stavka 1. Poslovnika Suda**

Datum podnošenja:

3. svibnja 2023.

Sud koji je uputio zahtjev:

Ekonomisko lietu tiesa (Gospodarski sud, Latvija)

Datum odluke kojom se upućuje zahtjev:

21. travnja 2023.

Kazneni postupak protiv:

A

B

C

Z

F

AS Latgales Invest Holding

SIA METEOR HOLDING

METEOR Kettenfabrik GmbH

SIA Tool Industry

AS Ditton pievadķēžu rūpnīca

Uz sudjelovanje:

Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (Agencija za ulaganja i razvoj Latvije)

ⁱ Naziv ovog predmeta izmišljen je. On ne odgovara stvarnom imenu nijedne od stranaka u postupku.

Predmet glavnog postupka

Kazneni postupak u kojem se razmatra mogućnost da okrivljenik sudjeluje na raspravama u usmenom dijelu postupka putem videokonferencije iz druge države članice

Predmet i pravna osnova zahtjeva za prethodnu odluku

U skladu s člankom 267. UFEU-a, traži se tumačenje određenih odredbi prava Europske unije kako bi se razjasnilo i. može li se mogućnost upotrebe videokonferencije u pogledu saslušanja okrivljenika, koja je predviđena člankom 24. stavkom 1. Direktive 2014/41/EU, iskoristiti i općenito kako bi se osiguralo sudjelovanje okrivljenika u provedbi kaznenog postupka; ii. jesu li u tom slučaju zajamčena okrivljenikova prava iz članka 8. stavka 1. Direktive (EU) 2016/343; iii. je li takvo sudjelovanje okrivljenika u kaznenom postupku istovjetno njegovoj fizičkoj prisutnosti na raspravi; iv. u slučaju potvrdnog odgovora na prethodno navedena pitanja, v. može li se videokonferencija održati isključivo uz posredovanje nadležnih tijela države članice; vi. u slučaju niječnog odgovora na prethodno navedeno pitanje, vii. može li sud, u svrhu održavanja videokonferencije, izravno kontaktirati s dotičnim okrivljenikom koji se nalazi u drugoj državi članici; te viii. je li održavanje videokonferencije u određenoj državi članici bez sudjelovanja nadležnih tijela te države članice dopušteno u području slobode, sigurnosti i pravde Unije.

Prethodna pitanja

1. Treba li članak 24. stavak 1. Direktive 2014/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o Europskom istražnom nalogu u kaznenim stvarima tumačiti na način da saslušanje okrivljenika putem videokonferencije uključuje i sudjelovanje okrivljenika u provedbi kaznenog postupka u drugoj državi članici putem videokonferencije iz države članice njegova boravišta?
2. Treba li članak 8. stavak 1. Direktive (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku tumačiti na način da se okrivljenikovo pravo na sudjelovanje u usmenom dijelu postupka može osigurati zahvaljujući njegovu sudjelovanju u provedbi kaznenog postupka koji se održava u drugoj državi članici putem videokonferencije iz države članice njegova boravišta?
3. Je li sudjelovanje okrivljenika u provedbi kaznenog postupka koji se održava u drugoj državi članici putem videokonferencije iz države članice njegova boravišta istovjetno njegovoj fizičkoj prisutnosti na raspravi pred sudom države članice koji odlučuje o tom predmetu?

4. U slučaju potvrdnog odgovora na prvo i/ili drugo prethodno pitanje, može li se videokonferencija organizirati isključivo uz posredovanje nadležnih tijela države članice?

5. U slučaju niječnog odgovora na četvrto prethodno pitanje, može li sud države članice pred kojim se vodi postupak izravno kontaktirati s okrivljenikom koji se nalazi u drugoj državi članici i poslati mu poveznicu za pridruživanje videokonferenciji?

6. Je li organiziranje videokonferencije bez posredovanja nadležnih tijela države članice protivno očuvanju jedinstvenog područje slobode, sigurnosti i pravde Unije?

Navedene odredbe prava Unije

Direktiva 2014/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o Europskom istražnom nalogu u kaznenim stvarima, čiji članak 24. stavak 1. drugi podstavak glasi kako slijedi: „Tijelo izdavatelj također može izdati [europski istražni nalog (EIN)] u svrhu saslušanja osumnjičenika ili okrivljenika putem videokonferencije ili druge vrste audiovizualnog prijenosa.”

Direktiva (EU) 2016/343 Europskog parlamenta i Vijeća od 9. ožujka 2016. o jačanju određenih vidova pretpostavke nedužnosti i prava sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku, čiji članak 8. stavak 1. glasi kako slijedi: „Države članice osiguravaju da osumnjičenici i optuženici imaju pravo sudjelovati na raspravi u kaznenom postupku koji se vodi protiv njih.”

Sudska praksa Suda koju je naveo sud koji je uputio zahtjev

Presuda od 6. prosinca 2018., IK (Izvršenje dodatne kazne), C-551/18 PPU, EU:C:2018:991, t. 34. i 35.

Odredbe međunarodnog prava koje je naveo sud koji je uputio zahtjev

Konvencija o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima među državama članicama Europske unije: članci 5. i 10.

Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda: članak 6.

Drugi dodatni protokol uz Europsku konvenciju o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 20. travnja 1959.

Navedene odredbe nacionalnog prava

Članak 463. Zakona o kaznenom postupku:

„(1) Sudjelovanje okrivljenika u kaznenom postupku obvezno je.

(2) Ako se okrivljenik ne pojavi na raspravi, postupak se odgađa.

[...]”

Članak 464. Zakona o kaznenom postupku:

„(1) Sud može voditi kazneni postupak koji se odnosi na lako kazneno djelo, lakše kazneno djelo ili teško kazneno djelo za koje je zapriječena kazna zatvora do pet godina bez sudjelovanja okrivljenika ako se on opetovano ne pojavi na raspravi bez opravdanog razloga ili ako sudu uputi zahtjev da se kazneni postupak provede bez njegova sudjelovanja.

[...]

(3) Kazneni postupak s više okrivljenika može se voditi bez sudjelovanja nekog od okrivljenika ako se tijekom rasprave ispituju optužbe protiv drugih okrivljenika, ako sudjelovanje dotičnog okrivljenika nije nužno na toj raspravi i ako je dotični okrivljenik obavijestio sud da ne želi sudjelovati na raspravi o kojoj je riječ.”

Članak 465. Zakona o kaznenom postupku:

„(1) Sud može voditi kazneni postupak u odsustvu okrivljenika (*in absentia*) u sljedećim slučajevima:

[...]

2) okrivljenik se nalazi u inozemstvu i nije moguće osigurati njegovo pojavljivanje pred sudom.

[...]”

Članak 140. Zakona o kaznenom postupku:

„(1) Osoba odgovorna za postupak može provesti postupovne radnje upotrebom tehničkih sredstava (konferencijski poziv, videokonferencija) ako je to potrebno u interesu kaznenog postupka.

(2) Tijekom postupovne radnje u kojoj se upotrebljavaju tehnička sredstva treba osigurati da se osoba odgovorna za postupak i osobe koje sudjeluju u postupovnoj radnji, a koje se nalaze u različitim prostorijama ili zgradama, tijekom konferencijskog poziva mogu međusobno čuti te da se tijekom videokonferencije mogu međusobno čuti i vidjeti.

(2)¹ U slučaju iz stavka 2. ovog članka, osoba odgovorna za postupak ovlašćuje ili nalaže ravnatelju institucije koja se nalazi na drugom mjestu provedbe

postupovne radnje da ovlasti osobu koja će osigurati provedbu postupovne radnje na lokaciji na kojoj se nalazi (u daljnjem tekstu: ovlaštena osoba).

[...]

(5) Ovlaštena osoba provjerava i potvrđuje identitet osoba koje sudjeluju u postupovnoj radnji, ali koje se ne nalaze na istoj lokaciji kao osoba odgovorna za postupak.

[...]

(7) Ovlaštena osoba sastavlja potvrdu u kojoj navodi mjesto, datum i vrijeme provedbe postupovne radnje, svoju funkciju, svoje ime i prezime te podatke o identitetu i prebivalištu svake osobe koja se nalazi na tom mjestu provedbe postupovne radnje, kao i upozorenje za te osobe, ako je zakonom predviđena odgovornost zbog nepoštovanja njihovih obveza. Takvo upozorenje potpisuju upozorene osobe. U potvrdi se navode i prekidi tijekom provedbe postupovne radnje te vrijeme njezina završetka. Potvrdu potpisuju sve osobe koje se nalaze na tom mjestu provedbe postupovne radnje te se ona dostavlja osobi odgovornoj za postupak u svrhu unošenja u zapisnik postupovne radnje.

(7)¹ Od odredbi iz stavaka 2.¹, 5. i 7. ovog članka može se odstupiti ako osoba odgovorna za postupak ima mogućnost tehničkim sredstvima provjeriti identitet osoba koje se nalaze u drugim prostorijama ili zgradama. [...]

[...]”

Međunarodna suradnja u kaznenim stvarima konkretno se uređuje u člancima 876. i 877. iz dijela C Zakona o kaznenom postupku, kojima se utvrđuje da u inozemstvu osobe odgovorne za postupak mogu provesti postupovne radnje uz posredovanje odgovarajućih inozemnih nadležnih tijela, među ostalim, na temelju zahtjeva upućenog navedenim tijelima da latvijskom dužnosniku dopuste da sudjeluje u provedbi postupovnih radnji ili da provede postupovne radnje upotrebom tehničkih sredstava.

Sažet prikaz činjenica i glavnog postupka

- 1 Sud koji je uputio zahtjev odlučuje o predmetu u kaznenom postupku s pet okrivljenika, uključujući njemačkog državljanina koji boravi u Njemačkoj (u daljnjem tekstu: osoba A), kojemu se na teret stavlja organizirana prijevara velikih razmjera i pranje novca.
- 2 U trenutnoj fazi postupka potrebno je provesti ispitivanje dokaza koje će iziskivati mnogo vremena, zbog čega se ispitivanje ovog predmeta predviđa tijekom duljeg razdoblja. Od četrdeset predviđenih rasprava (koje se održavaju jednom ili dvaput mjesečno) održano je njih sedam, a osoba A sudjelovala je na samo četiri rasprave.

- 3 Budući da su djela koja se stavljaju na teret osobi A osobito teška kaznena djela i da nisu ispunjeni uvjeti iz članka 465. Zakona o kaznenom postupku u pogledu vođenja kaznenog postupka u odsustvu okrivljenika (*in absentia*), zaključuje se da, u skladu s člancima 463. i 464. Zakona o kaznenom postupku, kazneni postupak nije moguće provesti bez sudjelovanja okrivljenika i da je sudjelovanje osobe A u navedenom predmetu obvezno.
- 4 Međutim, osobi A trenutačno je izrazito teško prisustvovati u kaznenom postupku zbog njezine dobi i obiteljskih okolnosti. Naime, riječ je o umirovljeniku u dobi od 71 godine čiji prihodi nisu dostatni da podmiri putne troškove i koji zajedno sa suprugom skrbi o svojoj punici u dobi od 92 godine, koja živi s njima i kojoj je potrebna skrb zbog njezina invaliditeta. Osoba A nikada nije živjela u Latviji niti govori latvijski. U tim okolnostima, nije razumno očekivati da će se preseliti u Latviju kako bi mogla sudjelovati u cjelokupnom postupku. Međutim, osoba A želi sudjelovati u postupku putem videokonferencije iz Njemačke.
- 5 Sud koji je uputio zahtjev pokušao je organizirati to sudjelovanje na daljinu, radi čega je 2. prosinca 2021. njemačkom nadležnom tijelu poslao EIN, uz zahtjev da se osobi A osigura sudjelovanje na raspravama putem videokonferencije. Zahtjev je odbijen uz obrazloženje da izvršenje EIN-a nije moguće zato što navedeno sudjelovanje nije istražna mjera i zato što od okrivljenika nije dobiven pristanak za to da se kazneni postupak provede na taj način. Nadležno tijelo nije promijenilo mišljenje ni nakon obavijesti o pristanku osobe A koji je zahtijevalo.
- 6 Na zahtjev suda koji je uputio prethodna pitanja latvijsko Ministarstvo pravosuđa obratilo se njemačkom Ministarstvu pravosuđa u vezi s mogućnostima da osoba A sudjeluje u postupku na daljinu (uz sudjelovanje njemačkih pravosudnih tijela ili bez njega), u skladu s odredbama Drugog dodatnog protokola uz Europsku konvenciju o uzajamnoj sudskoj pomoći u kaznenim stvarima od 20. travnja 1959. Njemačko nadležno tijelo odgovorilo je da osoba A ne može sudjelovati u raspravi putem videokonferencije jer za to ne postoji pravna osnova. Održavanje videokonferencije s okrivljenikom na raspravi koja je u tijeku bilo bi protivno temeljnim pravnim načelima njemačkog prava. U skladu s njemačkim pravom, fizička prisutnost okrivljenika u fazi glavne rasprave potpuno je neophodna.
- 7 U skladu s pojašnjenjem koje je opća sjednica sudaca kaznenog odjela Senātsa (Vrhovni sud, Latvija) iznijela u svojoj odluci od 4. studenoga 2021. o tumačenju članka 140. stavka 7.¹ Zakona o kaznenom postupku, područje mjesne nadležnosti Republike Latvije ograničeno je na nacionalno državno područje, zbog čega se postupak za održavanje videokonferencije utvrđen tom odredbom može primijeniti samo ako se postupovna radnja provodi na nacionalnom državnom području. S druge strane, pribavljanje dokaza koji se nalaze na državnom području druge države može se provesti u skladu s postupkom predviđenim u dijelu C Zakona o kaznenom postupku, naslovljenom „Međunarodna suradnja u kaznenim stvarima”, odnosno u okviru drugog instrumenta međunarodne pravosudne suradnje.

- 8 Preostala četiri okrivljenika trajno borave u Latviji, a troje od njih u kaznenom postupku sudjeluje putem videokonferencije. Osoba A pak mora fizički prisustvovati na raspravi u kaznenom postupku jer se nalazi u Njemačkoj i jer nije dobila pristanak njemačkog nadležnog tijela za održavanje videokonferencije uz sudjelovanje navedenog nadležnog tijela ili bez njega.

Sažet prikaz obrazloženja zahtjeva za prethodnu odluku

- 9 Sud koji je uputio zahtjev napominje da je u propisima Unije koji se odnose na prekogranične kaznene predmete videokonferencija predviđena samo za saslušanje svjedoka, stručnjaka, osumnjičenika ili okrivljenika (vidjeti članak 24. Direktive 2014/41 i članak 10. Konvencije o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima među državama članicama Europske unije).
- 10 Međutim, u Komunikaciji Europske komisije od 2. prosinca 2020. o digitalizaciji pravosuđa u Europskoj uniji navodi se da su pristup pravosuđu i olakšavanje suradnje među državama članicama među glavnim ciljevima Unijina područja slobode, sigurnosti i pravde utvrđenog Ugovorom o funkcioniranju Europske unije. Potrebno je očuvati pristup pravosuđu i držati korak s promjenama, uključujući digitalnu transformaciju, koja utječe na sve aspekte naših života. Nadalje, kad god je to moguće, države članice trebale bi se koristiti videokonferencijama. Upotrebom videokonferencija u sudskim postupcima, ako je to dopušteno zakonom, uvelike se smanjuje potreba za zahtjevnim i skupim putovanjima te se može olakšati postupak. Upotrebom videokonferencija ne bi trebalo kršiti pravo na pošteno suđenje ni prava na obranu, kao što su pravo sudjelovanja na suđenju, pravo na povjerljivu komunikaciju s odvjetnikom, pravo postavljanja pitanja svjedocima i pravo osporavanja dokaza (vidjeti uvod i točku 3.4. Komunikacije Komisije COM(2020) 710 *final* od 2. prosinca 2020. o digitalizaciji pravosuđa u Europskoj uniji). Upotreba videokonferencija navodi se u dokumentima o planiranju Unijinih politika kao jedno od sredstava za olakšavanje sigurne komunikacije među građanima i pravosudnim tijelima (vidjeti točku 17. Akcijskog plana za europsko e-pravosuđe 2019. – 2023. (SL 2019., C 96, str. 9.)).
- 11 Usto, u skladu sa sudskom praksom Suda, pravo Unije počiva na temeljnoj pretpostavci da svaka država članica dijeli sa svim drugim državama članicama i priznaje da i one s njom dijele niz zajedničkih vrijednosti na kojima se temelji Unija, kako je navedeno u članku 2. Ugovora o Europskoj uniji. Ta pretpostavka podrazumijeva i opravdava postojanje uzajamnog povjerenja između država članica pri priznavanju tih vrijednosti i, stoga, pri poštovanju prava Unije kojim se one ostvaruju. I načelo uzajamnog povjerenja među državama članicama i načelo uzajamnog priznavanja, koje se samo temelji na uzajamnom povjerenju među potonjima, imaju u pravu Unije ključno značenje s obzirom na to da omogućavaju stvaranje i održavanje prostora bez unutarnjih granica. Točnije, načelo uzajamnog povjerenja svakoj od tih država nalaže, osobito u pogledu područja slobode, sigurnosti i pravde, da, osim u iznimnim okolnostima, smatra da sve ostale države

članice poštuju pravo Unije i, konkretnije, njime priznata temeljna prava (vidjeti presudu od 6. prosinca 2018., IK (Izvršenje dodatne kazne), C-551/18 PPU, EU:C:2018:991).

- 12 S obzirom na jedinstveno područje slobode, sigurnosti i pravde Unije, kao i činjenicu da upotreba videokonferencije u prekograničnim kaznenim predmetima građanima Unije omogućuje učinkovito ostvarivanje prava na slobodno kretanje, sud koji je uputio zahtjev dvoji u pogledu toga je li u pravu Unije upotreba videokonferencije ograničena samo na saslušanje svjedoka, stručnjaka, osumnjičenika ili okrivljenika. Stoga postavlja pitanje obuhvaća li saslušanje okrivljenika putem videokonferencije, koje je predviđeno člankom 24. stavkom 1. Direktive 2014/41, samo okrivljenikovo svjedočenje ili pak i općenito sudjelovanje okrivljenika u provedbi kaznenog postupka (odnosno njegovo pravo na sudjelovanje na raspravi u kaznenom postupku, pravo na slušanje i praćenje tijeka postupka).
- 13 Nadalje, sud koji je uputio zahtjev smatra da okrivljenikovo pravo na sudjelovanje u usmenom dijelu postupka, koje je predviđeno člankom 8. stavkom 1. Direktive 2016/343, uključuje i okrivljenikovo pravo na učinkovito sudjelovanje u kaznenom postupku u drugoj državi članici putem videokonferencije iz države članice njegova boravišta. Takvo tumačenje navedene odredbe odgovaralo bi težnji k olakšavanju i ubrzanju sudskih postupaka. Osim toga, svaka država članica trenutačno već ima mogućnost da podneske poštom izravno pošalje osobama koje se nalaze na državnom području druge države članice bez posredovanja nadležnih tijela (članak 5. Konvencije o uzajamnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima među državama članicama Europske unije), kao i upotrebe videokonferencije u fazi prikupljanja dokaza (vidjeti članak 24. Direktive 2014/41).
- 14 U sudskoj praksi Europskog suda za ljudska prava u području videokonferencija također se utvrđuje da sudjelovanje okrivljenika u postupku putem videokonferencije samo po sebi nije protivno članku 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, ali da upotreba navedene mjere u svakom slučaju treba služiti legitimnom cilju. Legitimnim ciljem smatra se i cilj održavanja videokonferencije radi pojednostavnjenja i ubrzanja kaznenog postupka s ciljem poštovanja prava na okončanje kaznenog postupka u razumnom roku (vidjeti „KEY THEME” (ključna tema) „Article 6 (criminal limb) Hearings via video link” (članak 6., kazneni dio, saslušanje putem videokonferencije), <https://ks.echr.coe.int/documents/d/echr-ks/hearings-via-video-link>). Iz presude Suda za ljudska prava od 18. prosinca 2018., Murtazaliyeva protiv Rusije, proizlazi da se člankom 6. navedene konvencije u biti jamči okrivljenikovo pravo na učinkovito sudjelovanje na raspravi u kaznenom postupku, što ne obuhvaća samo njegovo pravo na fizičko prisustvovanje na raspravi, nego i pravo na slušanje i praćenje tijeka postupka. Okrivljeniku se mora omogućiti upoznavanje s očitovanjima i dokazima druge stranke, kao i iznošenje svojeg mišljenja o njima (presuda Suda za ljudska prava od 18. prosinca 2018., Murtazaliyeva protiv Rusije, broj zahtjeva 36658/05, t. 91.).

- 15 U slučaju da okrivljenikovo pravo na sudjelovanje u usmenom dijelu postupka ujedno obuhvaća pravo na sudjelovanje na raspravi u kaznenom postupku u drugoj državi članici putem videokonferencije iz države članice njegova boravišta, sud koji je uputio zahtjev želi da se pojašni može li se navedeno sudjelovanje organizirati samo uz posredovanje nadležnih tijela te druge države članice ili na neki drugi način te je li održavanje videokonferencije bez posredovanja nadležnih tijela države članice protivno očuvanju jedinstvenog područja slobode, sigurnosti i pravde Unije, kao i to je li sudjelovanje okrivljenika u kaznenom postupku putem videokonferencije istovjetno njegovoj fizičkoj prisutnosti na raspravi.
- 16 Sudu koji je uputio zahtjev potrebno je tumačenje članka 24. stavka 1. Direktive 2014/41 i članka 8. stavka 1. Direktive 2016/343 kako bi utvrdio može li osoba A sudjelovati (uz sudjelovanje nadležnog tijela ili bez njega) u usmenom dijelu kaznenog postupka pred latvijskim sudom putem videokonferencije iz Njemačke.

Neprekidanje glavnog postupka

- 17 Budući da se pitanja koja treba razjasniti u prethodnom postupku odnose samo na oblik sudjelovanja okrivljenika (fizički ili putem videokonferencije), sud koji je uputio zahtjev smatra da se ispitivanje glavnog postupka može nastaviti kao dosad (uz prisutnost osobe A), kako bi se zajamčilo da svi okrivljenici imaju pravo, predviđeno člankom 47. drugim podstavkom Povelje, da se njihov slučaj ispita u razumnom roku.
- 18 Slijedom toga, pozivajući se na predmet C-176/22, BK i ZhP (Djelomični prekid glavnog postupka) koji se vodi pred Sudom, sud koji je uputio zahtjev ne prekida glavni postupak, ali ističe da je spreman naložiti prekid u slučaju da Sud ne može započeti prethodni postupak u situaciji u kojoj se glavni postupak i dalje provodi.

Zahtjev za primjenu ubrzanog postupka

- 19 Sud koji je uputio zahtjev traži primjenu ubrzanog postupka u skladu s člankom 105. Poslovnika Suda jer postupovno pitanje o kojem treba odlučiti bitno utječe na osobu A, koja trenutno mora fizički prisustvovati na raspravi u kaznenom postupku, što joj je izrazito teško s obzirom na njezinu dob i obiteljske okolnosti. Odgovor u kratkom roku pomogao bi u bržem rješavanju te nesigurne situacije i omogućio pravodobnu provedbu kaznenog postupka. Aktualnost i relevantnost postavljenog pitanja za jedinstveni pravosudni prostor Unije potvrđuje i činjenica da je slično pitanje postavljeno i u predmetu C-760/22, PF i dr., koji se vodi pred Sudom.